

EDITO

Dit is al het 6de nummer van ons driemaandelijks contactblad, dat voor het eerst is verschenen in de zomer van 2005. Terwijl we onze heel uiteenlopende contacten voortdurend uitbreiden en hun opvolging blijven verbeteren, is deze nieuwsbrief, die we op steeds grotere schaal verspreiden, samen met onze website ons belangrijkste instrument voor communicatie en public relations geworden. Aarzelt u vooral niet om ons uw wensen en opmerkingen te bezorgen: dit contactblad heeft immers in de eerste plaats tot doel u zo goed mogelijk te informeren en aan uw verwachtingen tegemoet te komen.

Het jaar 2006, dat stilaan ten einde loopt, was een vruchtbaar jaar met tal van evenementen: de dubbele Bruegel-tentoonstelling, de Spilliaert-retrospectieve in samenwerking met de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, de Mozart-herdenking en, tot slot, de tentoonstelling,

het concert en het colloquium 'Filips de Schone' waarmee we dit mooie werkingsjaar afsluiten.

2006 was ook een belangrijke overgangperiode: de instelling kreeg een nieuwe directie, verschillende departementshoofden zijn met pensioen gegaan, nieuwe mensen zijn in dienst getreden, diverse herstructureringen hebben plaatsgevonden en er werd een driejaarlijks kaderprogramma voorgesteld dat in de eerste plaats tot doel heeft opnieuw de controle over de infrastructuur te verwerven en de veiligheid van zowel het patrimonium, het personeel, de lezers als de overige bezoekers snel te verbeteren.

We zijn er zeker van dat 2007 een even dynamisch jaar wordt en wensen u nu al een voorspoedig nieuw jaar.

Patrick Lefèvre
Algemeen directeur

VAN GUTENBERG TOT HET DIGITALE TIJDPERK

Op 18 oktober vond in het Lippensauditorium het colloquium 'Van Gutenberg tot het digitale tijdperk: een revolutie in de uitgeverwereld?' plaats. Aan het colloquium

namen meer dan 200 personen deel. Gelet op dit succes bereiden we momenteel de publicatie van de handelingen voor.

Deze studiedag kende verschillende hoogtepunten, waaronder:

- de enthousiaste oproep van Jean-Noël Jeanneney, voorzitter van de Franse Bibliothèque nationale, die ons aanspoorde om de nieuwe technologieën met beide armen te omhelzen; daarbij herinnerde hij aan de grote culturele bloei van de westerse samenlevingen na de uitvinding van de boekdrukkunst en aan het verval van beschavingen en culturen die in de 15de eeuw deze technologische revolutie niet wilden of konden volgen.
- De rondetafel over de evolutie van het auteursrecht: confrontatie van de standpunten van verenigingen die de auteurs vertegenwoordigen, van vertegenwoordigers van de uitgeverwereld, de bibliotheken en de Europese Commissie. Het was een vurig en boeiend debat, zonder holle frasen of flauwe consensus.

EAST MEETS WEST

Dinsdag 31 oktober was onbetwistbaar een belangrijke dag: er was niet alleen de vernissage van de tentoonstellingen over Ibsen en Filips de Schone, waarover u elders in dit contactblad meer verneemt, we genoten ook de eer om de heer Zhou Heping, onderminister voor Cultuur van de Volksrepubliek China, te ontvangen tijdens zijn officieel bezoek aan België. Dhr. Zhou Heping heeft het Handschriftenkabinet en de afdeling Kostbare Werken bezocht, waar we hem meer bepaald een aantal Chinese werken hebben getoond die jezuitien in de 16de eeuw uit China meebrachten. Daarop volgde een heel vruchtbare uitwisseling. Chinese bibliotheken bewaren in hun verzamelingen vele kostbare werken uit het Westen die dezelfde jezuitien naar China hebben meegenomen en daar hebben achtergelaten. Dhr. Zhou Heping stelde ons voor een echt partnerschap te sluiten dat moet leiden tot uitwisselingen van specialisten in het restaureren van boeken: Belgische experts kunnen naar China reizen om er onze westerse restauratietechnieken te verspreiden en Chinese experts kunnen naar België komen om ons in te wijden in het restaureren van Chinese boeken.

COLLOQUIUM : VERANDERENDE BOEKEN

HANDSCHRIFTEN EN DRUKKEN TEN TIJDE VAN FILIPS DE SCHONE

Het korte leven van Filips de Schone valt samen met een belangrijke culturele ontwikkeling in de Nederlanden: de overgang van het handschrift naar het gedrukte boek. Tijdens een studiedag op 14 december belichten tien specialisten deze thematiek vanuit verschillende invalshoeken. Meer informatie en het volledige programma vindt u terug op onze website (www.kbr.be)

Plaats: Koninklijke Bibliotheek van België - Auditorium Lippens
Datum: donderdag 14 december 2006 - van 9.00 tot 17.00 uur
Inschrijving (vóór 8 december)
verplicht: mss@kbr.be
Inlichtingen: tel. +32-(0)2-519.57.78

FILIPS DE SCHONE OP DE DREMPEL VAN EUROPA

Op 22 juni 1478 werd er feest gevierd in de Nederlanden: die dag immers bracht hertogin Maria van Bourgondië een erfgenaam op de wereld, Filips, zoon van Maximiliaan van Oostenrijk. Vier jaar later overleed Filips' jonge moeder in een onrustige context. De stad Gent stelde zijn eigen Regentschapsraad samen die Filips van 1483 tot 1485 dwong om in de stad te blijven. In 1494 nam Filips evenwel een staat over waar een duurzame vrede heerste. Hij

maakte zijn eerste blijde intrede in Leuven. In 1496 trad hij in het huwelijk met Johanna van Castilië, de dochter van de katholieke koningen Ferdinand en Isabella. Ze werden de erfgenamen van de troon van Castilië en Aragon. Een eerste reis naar Spanje, van 1501 tot 1503, maakte deze nieuwe toestand concreet. Toen zijn schoonmoeder een jaar later overleed, vertrok Filips opnieuw naar Spanje. En toen sloeg de ziekte toe. Op 25 september 1506 bezweek Filips de Schone

in Burgos aan een meedogenloze koorts. Voor de Bourgondische Nederlanden betekende zijn dood het einde van een tijdperk. Voor deze gebieden brak, onder Keizer Karel, een tijd aan waarin het beleid van hun legitieme vorsten niet langer werd gedicteerd door hun persoonlijke belangen, maar door het zoeken naar een universele monarchie. Als het ware een 'globalisering' avant la lettre.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Postadres:

Koninklijke Bibliotheek van België
Keizerslaan 4 - B-1000 Brussel

Ingang voor het publiek: Kunstberg

Algemene leeszaal:

Van maandag tot vrijdag, van 9 tot 19.50 uur
Zaterdag van 9 tot 16.50 uur
Gesloten op zon- en feestdagen

Tentoonstellingen:

Van maandag tot zaterdag, van 10 tot 17 uur
Gesloten op zon- en feestdagen

Onthaal:

02/519.53.11 – contacts@kbr.be

Afdeling Valorisatie en Promotie:

02/519.53.51 – pr@kbr.be

Educatieve dienst:

02/519.53.72 – educdien@kbr.be

Website:

www.kbr.be

AGENDA

TENTOONSTELLINGEN

22.09.2006 - 03.02.2007

Léon Spilliaert in de verzamelingen van de Koninklijke Bibliotheek Nasterzaal

03.11.2006 - 13.01.2007

Henrik Ibsen
Inkom

03.11.2006 - 27.01.2007

Filips de Schone
Schatten van de laatste Bourgondische hertog Nassaukapel

01.12.2006 - 04.02.2007

Constanten in roerige tijden. De boeken van Justus Lipsius bewaard in de Koninklijke Bibliotheek van België
Erasmushuis, Kapittelstraat 31, 1070 Brussel

MIDDAGCONCERTEN

Van 12.30 tot 13.30 uur
Inkom : 4 euro - Reservering verplicht

15.12.2006

François-Joseph Fétis
Muziekafdeling - Kunstberg

19.01.2007

Adrien-François Servais 1807-2007
Muziekafdeling - Kunstberg

16.02.2007

Italiaanse barokmuziek
Paleis van Karel van Lotharingen -
Museumplein 1

COLLOQUIUM

14.12.2006

Veranderende boeken –
Auditorium Lippens

15&16.12.2006

François-Joseph Fétis (1784-1871)
Auditorium Lippens -
Auditorium De Greef

Tijdens de komende maanden zal de digitalisering van onze verzamelingen een grote sprong voorwaarts nemen: in het kader van het federale plan voor de digitalisering van het cultureel erfgoed heeft de Koninklijke Bibliotheek, in samenwerking met het SOMA, dertig titels van de Belgische pers en een aanzienlijk deel van de clandestiene en gecensureerde pers tijdens beide wereldoorlogen geselecteerd.

Enkele voorbeelden van titels: *Gazet van Antwerpen*, *La Libre Belgique*, *Het Volk* of ook *Le Drapeau rouge*...

Dit plan komt tegemoet aan tal van Europese, Belgische, gewestelijke en gemeenschapsdoelstellingen:

Eerst en vooral vormen de kranten in onze verzamelingen de kwetsbaarste dragers. Krantenpapier is letterlijk zichzelf aan het vernietigen en digitalisering is het enige middel om kranten op korte termijn te beschermen.

Voorts heeft men een krant, in tegenstelling tot een boek, steeds beschouwd als een courant consumptieartikel, niet als een waardevol voorwerp. Binnen onze Bibliotheek is er bijgevolg nauwelijks gewerkt aan de exploitatie van hun inhoud (de

catalogi zijn heel summier: ze vermelden titel en datum, maar bieden vandaag geen andere opzoekingsmogelijkheden). Met andere woorden, de toegang voor de vorser is moeilijk en weinig efficiënt. De fase van digitalisering zal worden gevolgd door een indexerings van de inhoud, waardoor veel gerichtere opzoekingen mogelijk zullen worden. Talrijke onderzoekers, bij het SOMA en in alle Belgische universiteiten, zullen eindelijk over de middelen beschikken om deze grote schat aan informatie te ontginnen. Overigens zullen niet alleen specialisten toegang hebben tot deze informatie: we denken inderdaad dat ook het grote publiek belangstelling zal tonen. Vanaf het jaar 2008 zullen deze gedigitaliseerde kranten een groot deel vertegenwoordigen van de Belgische bijdrage aan de totstandkoming van de Europese digitale bibliotheek. Om dezelfde redenen leggen ook al onze directe bureaus de nadruk op het digitaliseren van hun nationale pers.

Tot slot steunt dit plan op het nationaal project voor de bewaring van de Belgische kranten (*Presse papier*) dat de Koninklijke Bibliotheek, de Stadsbibliotheek Antwerpen en het SOMA in 2002 hebben

gelanceerd en dat al heeft toegelaten de verschillende instellingen te identificeren die verzamelingen met Belgische kranten bewaren en ze in voorkomend geval al op microfilm hebben geplaatst of hebben gedigitaliseerd... Dit betekent dat we vanaf de start efficiënt werk zullen kunnen leveren en binnen onze muren alleen zullen digitaliseren wat elders nog niet is gedigitaliseerd!

Dankzij de digitalisering zal de Koninklijke Bibliotheek haar opdrachten van bewaring en exploitatie van haar verzamelingen nog beter kunnen vervullen. We zullen u regelmatig op de hoogte brengen van de ontwikkelingen van dit ambitieuze plan.

EVENEMENT

FRANÇOIS-JOSEPH FÉTIS

In samenwerking met de Belgische Vereniging voor Muziekwetenschap, die dit jaar haar 60ste verjaardag viert, organiseert de Muziekafdeling op 15 en 16 december 2006 een

internationaal colloquium gewijd aan de musicoloog François-Joseph Fétis (1784-1871). Niet meer dan normaal als je weet dat Fétis' muziekbibliotheek, die de Belgische Staat in 1872 heeft verworven, tot de topstukken van de Koninklijke Bibliotheek van België behoort! Het colloquium is voor iedereen toegankelijk en zal diverse aspecten behandelen van de carrière van deze emblematische figuur van het 19de-eeuwse muziekleven. Het middagconcert, in de reeks 'Muzikale schatten van de Koninklijke Bibliotheek van België', laat ons kennismaken met Fétis als componist van kamermuziek.

Inlichtingen: www.kbr.be

Reserveringen voor het concert:
+32-(0)2-519.57.51

FLES IN VARENGLAS, Bourgondische Nederlanden

Deze fles is in tal van 15e eeuwse miniaturen terug te vinden. Met haar ronde buik, lang-gerekte hals en gerande mond wordt ze meestal afgebeeld in het gezelschap van andere objecten, zoals boeken en sinaasappelen. Ze werd door de hertogen van Bourgondië gebruikt totdat het kristallen vaatwerk, uit Italië, op de prinselijke tafels verscheen. Men noemt deze fles een 'fles in varenglas', omdat een van de drie samenstellende delen ervan werd verkregen op basis van plantaardige as (van varens, beuken of eiken). Haar speciale, bronsgroene kleur kreeg ze dan weer door het gebruik van slecht gereinigde kiezelarde. Bij wijze van anekdote heeft de Koninklijke Bibliotheek van België deze fles doen herleven. In de ateliers van Le

Verre Historique werd ze met laat-middeleeuwse methoden en technieken vervaardigd. Ambachtelijk geblazen en vormgegeven in houten matrijzen werd elk exemplaar van de

collectie een uniek verzamelobject.

Prijs: 49 € (uitzonderlijk te koop in de KBR)

KOSTBARE WERKEN:

RECENTE AANWINSTEN

Naar aanleiding van de organisatie van de tentoonstelling *Constanten in roerige tijden*. De boeken van Justus Lipsius bewaard in de Koninklijke Bibliotheek van België, die plaats heeft van 1 december 2006 tot 4 februari 2007 in het Erasmushuis te Anderlecht, wist de Koninklijke Bibliotheek van België haar collecties te verrijken met een tiental vrij onbekende of zelfs heel zeldzame werken van Justus Lipsius. Daarbij vestigen we de aandacht op een voor België unieke editie: *I due Libri della Costanza Composti da Givsto Lipsio Vulgarizati da Giacopo Scaglia*, Venetië: Alessandro Polo, 1621, 24° (LP 13.075 A). Het gaat om de enige Italiaanse vertaling, gepubliceerd tijdens het ancien régime, van het beroemdste traktaat van de humanist, *De Constantia* (Over de standvastigheid), een werk waarmee Lipsius bewees dat hij tot de grootste filosofen van zijn tijd behoorde.

SAMENWERKING MET DE GEMEENSCHAPPEN

De Koninklijke Bibliotheek is de nationale bibliotheek van een land waar onderwijs en cultuur op het niveau van de gemeenschappen zijn geregeld. De samenwerking met de andere grote bibliotheken, meestal verbonden aan een universiteit in een van de gemeenschappen, vergt daardoor soms extra inspanningen. Begin 2006 heeft de Koninklijke Bibliotheek een nieuwe dynamiek op gang gebracht: de samenwerking met elke taalgroep kreeg een eigen coördinator. Heel wat problemen kan men namelijk herleiden tot een wederzijds gebrek aan kennis en contacten. Een vlotte samenwerking begint bij een vlotte bereikbaarheid: bibliothecarissen uit de gemeenschappen die vragen hebben over samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek, kunnen voortaan terecht bij de coördinator.

Bovendien trekt de Koninklijke Bibliotheek voluit de kaart van nieuwe samenwerkingsverbanden in het bibliotheeklandschap. Zowel binnen het Vlaams Overlegorgaan inzake Wetenschappelijk Bibliotheekwerk (VOWB) als binnen de bibliotheekcommissie van de Conseil

Interuniversitaire de la Communauté française (CIUF) worden afspraken gemaakt over de gemeenschappelijke bewaring en consultatie van tijdschriften. Voor de nationale bibliotheek van een federaal land ligt daar een belangrijke taak: het helpen bewaren en ter beschikking stellen van de collecties van de gemeenschappen. De Koninklijke Bibliotheek zal deze verantwoordelijkheid zeker niet uit de weg gaan!

Wij hoeven trouwens niet voor beide taalgroepen exact dezelfde dingen te organiseren, maar streven naar een gelijkwaardige inspanning. In 2006 is de Koninklijke Bibliotheek bijvoorbeeld lid geworden van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen. Er bestaat geen equivalent van deze beroepsvereniging aan Franstalige zijde, maar dat mag geen reden zijn om ons af te sluiten van het overleg en de uitwisseling van kennis over de actuele ontwikkelingen in het vakgebied. Momenteel worden de VVBAD-publicaties trouwens gretig gelezen... door verschillende Franstalige medewerkers.

Inlichtingen Vlaamse Gemeenschap:

+32-(0)2-519.53.89

contactvlaanderen@kbr.be

Inlichtingen Communauté française:

+ 32-(0)2-519.57.02

contactcommunautéfrançaise@kbr.be

GLASRAAM VAN JEAN-FRANÇOIS CAPRONNIER

Jean-François Capronnier (1779-1853) was opgeleid als porseleinschilder te Sèvres. Tijdens de Hollandse periode, rond 1820, immigreerde hij naar Brussel, waar hij ook glas ging beschilderen. Het hier afgebeelde glasraam is een van de enige bewaarde resultaten uit deze periode. Het is gesigneerd 'Capronnier 1832'.

Het glasraam bevond zich oorspronkelijk in een van de zalen van het paleis van Karel van Lotharingen, waar rond 1830 de 'Bourgondische Bibliotheek' werd bewaard. Deze bibliotheek gaat terug tot de Bourgondische hertogen en maakte tot het eind van de 18de eeuw deel uit van de 'oude' Koninklijke Bibliotheek. Ze bevat onder andere een unieke verzameling verluchte handschriften, die nu de hoeksteen vormt van het Handschriftenkabinet van de huidige Koninklijke Bibliotheek van België.

Het glasraam herinnert aan de inspanningen van de verschillende vorsten die tot de welvaart van de Zuidelijke Nederlanden bijdroegen. Dit geldt in het bijzonder voor

de culturele schat, de 'Bourgondische Librije', die een treffende getuige is van de romantische verheerlijking van het verleden na de Belgische onafhankelijkheid in 1830.

Het glas is volledig geschilderd (zonder gekleurd glas) en draagt de volgende tekst: 'A la mémoire de ceux d'entre nos Princes qui reconurent que leur puissance devait s'augmenter et s'affermir par la Prosperité publique, résultat de l'encouragement accordé à l'Industrie, aux Sciences et aux Arts. Philippe-le-Bon, Philippe-le-Beau, Charles V, avec Marg[uerite d'Autriche] et Marie [de Hongrie], Albert et Isabelle, Marie-Thérèse, le prince Charles [de Lorraine]. Bibliothèque royale de Bourgogne.' In de hoeken de wapens van België, Bourgondië, Oostenrijk en Spanje met de spreuk van Filips de Goede (Aultre narey) en van Keizer Karel (Plus outre). In 2004 werd het glasraam gerestaureerd door Jean-Marc Gdalewitsch.

Zijn zoon, Jean-Baptiste Capronnier (1814-1891), diepte de interesse van zijn

vader voor de glasschilderkunst en de restauratieproblematiek van oude glasramen uit. Zijn atelier groeide uit tot een van de grootste in België. Buiten zijn zeer omvangrijke eigen productie in binnen- en buitenland, restaureerde dit atelier o.a. de glasramen van de Sint-Michielskathedraal te Brussel, de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal te Antwerpen en te Doornik en de Sint-Gummaruskerk te Lier.

